

СТРАТЕГИЯ **ЗА РАЗВИТИЕ НА МЛАДИТЕ ХОРА** **НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ШУМЕН** **за периода 2013 – 2017 година**

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият документ представлява своеобразен документален израз с препоръчително – нормативен характер на стремежа на местната общност в региона към осъществяването на една бъдеща целенасочена, тематична, последователна и устойчива във времето политика, насочена към създаване на благоприятни условия за пълноценно личностно развитие на младото поколение и насърчаване на участието на младите хора, живущи в Община Шумен, в обществения и икономическия живот на местно ниво.

Създаването на ефективни условия за съхранението, развитието и инвестирането в основния социален капитал на съвременното общество е водещ фактор за цялостното развитие на общината. Подходът на Община Шумен, заложен във философията на настоящата Стратегия, се основава на разкриване на нови социални възможности за всички млади хора от региона и осигуряване на възможности от житейски характер за равен старт на шуменските младежи спрямо този на връстниците им от Европа и света. Това обстоятелство налага необходимостта от изграждане на стройна система от обществени мерки, които да бъдат гарант, осигуряващ възможности за развитие и изява в обществен план на идното поколение.

Първостепенна роля в насърчаването на младежкото участие и изява заемат местните и регионални власти, които стоят в близост до тях, могат да осъществяват надзор и да предлагат алтернативни и съгласувани решения за по-добра ефективност на действие. Водеща идея в действащите към момента национални политики е младите хора у нас да бъдат първоизточника на идеи и действия, а властите, техния координационен орган. С подкрепата и насърчаването от страна на местните органи се допринася за социалната интеграция на младите хора. Всяка политика или дейност, създадена с цел насърчаване на младежкото участие и инициативност трябва да осигури културна среда на зачитане на младите хора, а също така трябва да вземе под внимание разнообразните нужди, условия и стремежи, които те демонстрират. Изискване за съществуване на постоянни представителни структури като младежки консултативен съвет, парламент или форум е важен елемент за ефективно и ползотворно участие на младото население в местните и регионални дела. То трябва да се основава на осъзнаването за социалните и културни промени, които се случват в тяхната общност, като точно на това стъпват младежките представителни органи.

Съвременното разбиране, свързано с обществената ангажираност и проява на активна гражданска позиция се изразява в обстоятелството, всяко лице да има възможност да подбира средствата, пространството, да има възможности да формира собствена воля, да търси подкрепа и да влияе в процеса на вземане на решенията, с които да допринесе за изграждането на едно по-добро общество. Погледнато от регионален и национален характер активното участие на идното поколение в публичните решения и действия на местно ниво е крайно належащо действено обстоятелство на фона на обществения стремеж да бъде изградено по-демократично, всеобхватно и проспериращо общество. Проблемите на младежите, тяхната професионална реализация и мястото им като цяло в обществения живот са едни от

значимите приоритети на Община Шумен, залегнати и в Плана за развитие на Общината 2007-2013 г.. Изграждането на система от обществени мерки, подпомагащи личностното развитие на всяко лице от целевата група е гарант за едно по-добро битие на идното поколение, а и на местната общност като цяло. Приоритетна цел е превръщането на населението в младежка възраст в достойни, пълноценни и заинтересувани граждани, което е и целенасочен общоевропейски стремеж. Създаването на възможности за неформално обучение, професионално, социално и личностно реализиране на младите хора, за участие в обществения и икономическия живот, за приобщаване в управлението на местно ниво е стратегически значим елемент, с доказана ефективност и благоприятно въздействие.

Стратегията за развитие и дейност на младите хора на територията на Община Шумен за периода 2013 – 2017 г. се гради на многосекторен подход, междуинституционално сътрудничество, съвместното управление, активен и конструктивен диалог с младите хора на общинско ниво. Стратегията е изградена на принципа на координация и сътрудничество от страна на всички институции, работещи по проблемите на младежта на местно ниво. Залегнатите в документа базисни фундаменти се намират в синхрон със сходни и налични към момента работещи практики в България и в чужбина и се вписват в рамката за активно сътрудничество в областта на младежката политика в Европа.

Документът е разработен от неправителствени организации и институции, както и представители на институции и организации, ангажирани с провеждане на политики спрямо младежкия сектор в община Шумен в съответствие с Конвенцията на ООН за Правата на детето, Бялата книга на Европейската комисия, Стратегия на ЕС за младежта от 27.04.2009 г., Европейската харта за участие на младите хора в живота на общините и регионите, както и с влезлия в сила от 20.04.2012г. "Закон за младежта", Програма "Младежта в действие" 2007- 2013, и е в синхрон с проекта на Национална стратегия за младежта 2010-2020 г. на Министерството на образованието, младежта и науката и Закона за физическото възпитание и спорта. Документът има отворен характер и подлежи на текуща актуализация, породена от моментни дадености и открити потребности.

II. НОРМАТИВНА РАМКА НА СТРАТЕГИЯТА:

Стратегията е съобразена с европейски, национални и регионални нормативни и ненормативни документи от административен характер, сред които са Програмата на правителството за европейското развитие на България (2009 - 2013), План за развитие на Община Шумен в периода 2005-2013 г. и др.. Дейностите са съобразени със стратегията на Европейската комисия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж „Европа 2020“.

III. ЦЕЛЕВА ГРУПА:

Стратегията за развитие младежта в Община Шумен е базисно насочена към млади хора на възраст от **15 до 29 г.** живущи или временно пребиваващи в административните и предели, без разлика в техните социални, имуществени, образователни, политически, етнически или религиозни различия. Инкорпорираните в документа цели, задачи и заложените дейности обхващат представители на целевата група

и ангажират местни и национално представени институции и организации, пряко или косвено заети с младежко ориентирани дейности и инициативи.

IV. ОСНОВНА ЦЕЛ. **БАЗИСНИ И СПЕЦИФИЧНИ МЕРКИ И ЗАДАЧИ НА** **СТРАТЕГИЯТА.**

Основна цел:

Създаване на устойчиви във времеви предели механизми за съхранение, развитие и инвестиране в младежта като социален капитал на Община Шумен и като гарант за бъдещото на местната общност.

Базисни мерки:

1. Насърчаване на активността на младежите от региона в развитие на дейности и инициативи, насочени към социално включване на младите хора в гражданското общество на местно и национално ниво.

2. Популяризиране и защита на човешките права и насърчаване на междуетническата толерантност и диалог, като проявни форми на антисоциално поведение от представители на целевата група.

3. Социална и културна интеграция на младите хора в обществото - чрез диалог и обмен на културни традиции на различни етноси. Личностно развитие и формиране на ценностна система у представителите на целевата група.

4. Насърчаване на сътрудничеството между младежките организации и неформални обединения на регионално ниво от една страна и местната администрация от друга за защита на младежките интереси и потребности. Подкрепа в развитието и управлението на младежките организации и обучение на младежки лидери.

5. Насърчаване на гражданската активност и гражданската отговорност на младите хора от Община Шумен като част от общественото развитие на региона.

Схематична рамка на интервенции.

№	Специфична цел	Задачи /мярка/
1.	Включване активно на младежкия потенциал в обществения живот на града.	<ul style="list-style-type: none"> - Предоставяне на различни способи за диалог между институциите и подрастващите. - Активно младежко присъствие в местното самоуправление, възможност за предложения и решения на засягащи ги проблеми /Консултативен съвет/. - Принципите на Европейската харта за участието на младите хора в живота на общините и регионите да станат функциониращи чрез ефективното развитие на гражданското общество. - Работата на младежките организации да бъдат приспособени в съответствие с принципите на Европейската харта.
2.	Работа на регионално ниво в сектор младежка политика.	<ul style="list-style-type: none"> - Самоорганизирането да бъде приоритетно и поощрявано в различните области на работа. - Осигуряване на условия за създаване, организиране и ефективност на нови младежки организации. - По- тясна връзка и сътрудничество между местните организации и чуждестранни и национални такива чрез различни мероприятия и участия. - Постепенно утвърждаване ролята на младежкия работник на територията на общината. Координация и популяризиране на различните услуги и дейности, които предлагат организациите.
3.	Здравословният начин на живот- полезен, достъпен и предпочитан.	<ul style="list-style-type: none"> - Търсене и предлагане на способи за реконструкция и изграждане на нова спортна инфраструктура. - Съдействие от младежките клубове, които активно да се ангажират с консултантска дейност и различни прояви. - Изграждане на служби, които да бъдат с обслужваща и информационна цел. - Откриване на нови способи за осъществяване на диалог и насърчаване към етническа толерантност пригодени към актуалните условия; - Откриване на пунктове със здравна цел, подпомагащи естетическото и гражданско развитие, насочване и мобилни групи, които събират сведения за актуалното състояние на младежката общност. - Насърчаване реализацията на талантиви деца, както и такива, които искат да развият даден такъв /в това число и младежи в неравностойно положение/.
4.	Ангажиране на младежката сила в усъвършенстване и ефективно приспособяване образователната степен	<ul style="list-style-type: none"> - Подобряване на енергийната ефективност, търсене на способи и средства за обновяване, ремонтване и осъвременяване на техническото оборудване в образователните институции. - Създаване условия за развитие през целия живот, чрез атрактивна, полезна и ангажираща

	и квалификационни умения към дадените условия и изменящи се процеси.	<p>информационна политика;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Пригаждане на информационните технологии към съвременните изисквания, нужди и методи на използване. - Широка база данни за актуалните нужди, потребности и желания, с които да бъдат съобразени различните дейности и мероприятия.
5.	Силно застъпено подпомагане на творческата креативност, идеи и съзидателност.	<ul style="list-style-type: none"> - Звено подпомагащо съхраняването и развитието на българските традиции и дух. - Подпомагане на професионални и самодейни състави, разпространяващи и представящи града ни с неговата история, изкуство и бит. - Поощряване и подпомагане на младежи, участващи в различни мероприятия, конкурси, дейности. - Избор на алтернативни занимания през ваканционните и почивни дни.
6.	Интеграционна и културна политика в обществото	<ul style="list-style-type: none"> - Търсене на различни дейности целящи интеграционно отношение към хората в неравностойно положение. - Леснодостъпен обмен между различни етнически групи на традиции, умения, знания. - Продължаване на традиционното провеждане на информационни кампании за превенция от наркотици, алкохолна зависимост, болести предавани по полов път, чрез масови демонстрации и ежемесечни кампании, които в голяма степен да предотвратят тези порядки. - Акции целящи безконфликтно оформяне съзнание за толерантност, солидарност и равнопоставеност между половете. - Организиране на мобилни групи, които да се включат при изработване политики за превенция на социалното изключване. - Създаване на политика подкрепяща млади семейства, поставени в рисково, непредвидено и опасно положение. - Инициативи целящи екологично-културни занимания с възпитателно-научна обосновка.
7.	Предоставяне на различни форми за заетост и интеграционен способ на пазара на труда. Ефективното афиширане на доброволческия труд като част и способ.	<ul style="list-style-type: none"> - Подготвяне на различни прояви изискващи общественополезна дейност, целяща участие на голям кръг младежи в цялостния процес на подготовка и реализиране - Осъществяване на срещи между местния бизнес и младите с цел подобряване на уменията и приспособяване към специфичните условия, ориентиране в различните работни сектори. - Търсене на възможности за реализация на начинаещи предприемачески действия, осигуряване на начин за стартиране в тази сфера - Изграждане на различни центрове, в които да се

		<p>предлагат консултации, насоки, предложения и осъществяване на контакти с местни и национални работодатели.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Превръщането на доброволческия труд в средство и начин за допринасяне на общественото развитие и позитивен начин на мислене. Възможност за този вид дейност са прилагането на европейския доброволчески и успешен модел, кратки, съдържателни обучителни програми. - Въмъкването на доброволческата дейност сред видовете неформално образование и съществена и значима дейност.
8.	<p>Обучения, срещи, дискусии, целища повишаване броя на младежките проекти и изяви.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Изискване за финансова обезпеченост на младежки прояви от всички сектори- спорт, култура, изкуство, здравно, обществено и социално възпитание; - Възможност за активно участие и организация на межкултурно, международно и национално общуване - Разработване и прилагане на план за създаване на привлекателна и ресурсо-обезпечена среда в малките населени места в общината.

V. ПРИНЦИПИ НА РЕАЛИЗАЦИЯ

1. **Зачитане правата, свободите и мненията на младите хора**, насърчаване равенството между половете и борба срещу всички форми на дискриминация.

2. **Нормативно утвърждаване правото на младежите да участват** в разработването на обществени политики от различен характер.

3. **Равноправен диалог** с младежките организации и общности.

4. **Целенасоченост** на действия и усилия.

5. **Системност, координираност и последователност** на политиките за развитие на младежта.

6. **Времева и предметна устойчивост** –ко-мениджмънт - координацията между гражданската активност и държавната и местна политика;

7. **Европейски стандарт** – приложение и популяризиране на европейската система, на която се опират всички програмни и нормативни документи, съобразени с местния характер и принципи.

8. **Законодателно осигуряване** – Стратегията е съобразена и представлява в завършен вид съвкупност от нормативна база, местни изисквания и нужди за младото поколение.

9. Информационно осигуряване – За да бъде достояние на широката аудитория документа ще бъде разпространен в медийното и онлайн пространството, за да могат активно да вземат участие засегнатите и интересувачи се лица. Документът има публичен характер и се цели достигането му до възможно най-широка аудитория.

VI. АНАЛИЗ НА ПРОЦЕСИТЕ, СВЪРЗАНИ С МЛАДИТЕ ХОРА НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ШУМЕН

За адекватното и актуално изписване на упоменатите по-долу критерии в Стратегията бе направена справка в съответните служби на територията на общината.

1. Демографски показатели

Според направената демографска характеристика по данни от последното официално преброяване към 1.02.2011 г. населението на България е 7 364 570 души. Област Шумен е с относителен дял 2,5% от общото за страната. След последното преброяване областта наброява 180 528 души, което е с над 20 000 по-малко от преброяването през 2001г. Населението в Община Шумен е 93 649. От тях 45 085 мъже и 48 564 жени. В сравнение към 30.11.2009г. населението на общината е било 94 276 души. Младите хора на възраст между 15 и 29 години са около 18 000 души. Като само около 1500 души живеят извън града.

2. Безработица

Към 30.10.2012 г. по данни на Дирекция „Бюро по труда” – Шумен, регистрираните младежи обособяват дял от над 18%, което в сравнение с предходни години е с три пъти повече. Само за месец септември 2012г. регистрираните до 29 годишна възраст са 577 като приблизително 40% са с висше образование. Все повече стават регистрираните лица взели диплома от «възможно най-перспективния университет», които ежесечно полагат подпис в бюрата по труда, с надежда, че ще се отвори възможност за стабилна работа, която да им даде старт в кариерното развитие. Малка част от тях реализират образованието си чрез оперативните програми, които предлагат стажански места. Преди обезверението да е водеща тенденция трябва да се поставят здрави мерки, които да спрат този процес, преди да се продължи с тенденцията на обезлюдяване и загуба на кадрови потенциал.

3. Здравеопазване

Демографските процеси, заболяемостта, физическото развитие, факторите на риск, непредпазливост, инциденти, бедствия, както и други фактори, свързани с тях, формират здравното състояние на населението.

Последните данни сочат значително завишаване броя на хората с увреждания. Обезпокоителни анализи дават влошаваща картина при здравния статус на подрастващите :

- Намалване на двигателната активност сред малдежите;

- Занижена елементарна двигателна култура. В т.ч. неправилна поза при седеж, стоеж, ходене и др.;

- Нездравословно хранене - затлъстяване, хипертония, бронхиална астма;

- Нараства броят на младежите употребили алкохол, тютюниеви изделия, наркотици в по-ранна възраст, въпреки законовата забрана и контрол от страна на Общината.(13-24).

На територията на община Шумен има заведения за болнична и извънболнична помощ, диспансери, заведения за социална помощ и други лечебни и здравни заведения.

4. Образование

В областта на просветата Шумен отстоява позициите си на водещ град и разполага с широка мрежа от училища за всички степени на ограмотаване и компетентност. Градът е сред новаторите в педагогическото образование в България, както и във възпитателното школо при подрастващите.

Българското общество има традиционно високи образователни ценности и стандарти. По-трудният и обезпокоителен период през последните години, не бяха особена пречка, пред образователната активност и не попречи на стремежа за поддържане на конкурентост с европейската образователна система. Социализирането, реализирането и конкуренцията при младите са ключът към ефективно образование, което трябва да се насърчава и развива във всички направления от областта на формалното и неформално образование.

Ползата от образователни политики изразена в няколко направления:

- Реално и целево съобразяване на специалностите и професиите в средното и висше образование с пазара на труда;

- Засилване ролята на училищни настоятелства и граждански институции с цел по-ефективно управление на училищата.

- Формиране на многосекторна система от алтернативни форми на обучение, представляващи балансирано и креативно крило с основното образователно ниво;

- Подпомагане на неформалното образование, което да бъде допълнителен ресурс за обогатяване и развитие на подрастващите в свободното им време.

Град Шумен се явява притегателен образователен център за ученици и студенти не само от цялата област, но и от България и чужбина. На територията на община Шумен са застъпени за обучение всички профили – хуманитарен, чуждоезиков, природоматематически, технологичен, икономически, изкуства и спорт.

Профилираното обучение и разширеното изучаване на някои общообразователни предмети дава възможност да се постави индивидуалността на ученика в центъра на учебно-възпитателния процес, да се осигури готовност за бързо професионално ориентиране към определен профил, определена специалност.

5. Младежка заетост

В условията на пазарна икономика от най-важно значение за младите хора е предстоящото им трудово и социално реализиране. Към този план трябва да съществуват добри перспективи за осигуряване на заетост, поддържане и подобряване условията на труд, както и добра среда за разширяване на възможностите за интегриране.

Ежемесечната статистика за равнището на младежка безработица е с отрицателни показатели, а причините могат да се групират в няколко аспекта:

- дисбаланс между реалното търсене на пазара на труда и младежите с дадено професионално направление;

- занижено равнище на професионална квалификация, дължащо се на слаба практическа подготовка и ниска информираност;
- слабо търсена или неточна професионална ориентация;
- огромен проблем при завършващите образование е липсата на трудов опит, който е спънка за всеки работодател при подбор на кадри;
- демотивация от предлаганото заплащане при несъобразяване или пренебрегване на дадената квалификация и др.

Предвид демографската криза която проличава в още по голяма степен след последното преброяване от 2011г., депопулацията на млади хора, започването на работа от типа «първата изпредила се на пътя» трябва да се търсят възможности на всеки безработен, квалифициран или ефективен млад човек да се предлага оптимално и целево насърчаване, за да не се позволява демобилизиране на потенциал и преориентиране в близка, но чужда държава.

6. Гражданската активност

Гражданската активност в Общината все още не се прилага ефективно, за да може чрез нея да бъде отразено мнението на младите по различни въпроси, по които могат да бъдат притегателно средство за вземане на политически, социални решения или такива, които имат отношение към тях. За разлика от установените европейски модели на представителство чрез местни младежки съвети, диалогът с младите хора все още не е цялостен, завършен и структуриран. През последните години се занижи участието на младежи в граждански организации, но въпреки това на територията на общината работят младежки неправителствени организации, които реализират младежки инициативи и дейности на местно, национално и европейско ниво.

Съществуват различни по интереси клубове - спортни, театрални, танцови, фен-клубове, интернет зали и др. със дадена секторна насоченост Така от една страна младежите отиват ,за да спортуват, танцуват, говорят, а от друга - да се забавляват и да открият среда за социално общуване.

Въпреки значителното нарастване в периода 2003-2012 г., държавното и общинското подпомагане за младежките организации е все още много ограничено и не позволява да се постигат в пълнота целите, очертани в Бялата книга на Европейската Комисия и в препоръките на Съвета на Европа за национална подкрепа на младежките организации.

7. Свободно време и културна среда

Пълноценното, разнообразно и качествено ангажиране на свободното време на младите хора в община Шумен е основополагащ фактор за формирането на тяхната изява, идентичност и просперитет. Фактори като удължен образователен процес, ниска трудова заетост правят този период от време значително по- дълъг. Иновативните структурни технологии, плавния преход към демократична социализация и пазарна икономика създават разнообразни и ефективни начини и способности за самореализация и мобилизирана корелация на добри практики и идеи.

Като център с богато историческо и археологическо минало град Шумен има значителен потенциал и база за участие в прояви и инициативи, за запознаване с културно-историческото наследство и неговото опазване. В предвид на изложеното заляга и кандидатурата на града за „Европейска столица на културата”, в чиято дейност младите биха имали голямо стратегическо и подпомагащо значение. За съжаление се наблюдава отлив на младите хора от културните събития и институции, залегнали в

годишния и национален календар, а и от такива инициирани на местно ниво. За спиране на този негативен процес трябва да бъде засилено участието, интереса и инициативността им като се предоставят възможности за пълноценното оползотворяване на свободното време и засилване на координацията с местните управителни структури, като тази дейност бъде постоянно средство за извънучилищни занимания.

Представената Стратегия за развитие на младите хора не може да бъде друга освен алтернативна и подпомагаща. Структурите, реализиращи тази политика са Община Шумен, Младежки дом, Студентски парк, читалища, училища, неправителствени организации, спортни клубове, младежки организации, доброволци, клубове по интереси и др.

СИНТЕЗИРАН АНАЛИЗ НА ЗАОБИКАЛЯЩАТА МЛАДИТЕ ХОРА В ОБЩИНА ШУМЕН СРЕДА (SWOT анализ)

СИЛНИ СТРАНИ <i>стимулатори на развитието</i>	СЛАБИ СТРАНИ <i>ограничители на развитието</i>
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Съществуване на утвърдени клубове по интереси, неправителствени организации и др.; ☐ Опит за финансиране на младежки дейности от различни организации в разработване на управленски проекти. ☐ Самоинициативност и организираност от млади хора за разработване и развитие на различни творчески прояви; ☐ Ежегодно участие в национални, международни конкурси, фестивали, турнета, спортни и творчески състезания и класиране на призови места сред младежите; - Развита и оборудвана образователна мрежа, вкл. Професионална; - Съществуваща база (Младежки дом, Студентски парк, училища, площадки, читалища и др.) за развитие на младежки дейности годни за ползване; 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ниска заинтересованост и демобилизация към съществуващите организирани форми за извършване на инициативи в свободното време; ☐ Липса на стабилна и устойчива координация между отделните организации; ☐ Недостиг на задоволяващи и атрактивни места за развлечения, спорт и творческа дейност; ☐ Засилваща се миграция на младежи към по-развити градове и към столицата; ☐ Емиграция на младежи с цел разгръщане на потенциал и по-високи финансови средства; ☐ Слаби информационни кампании относно различни участия в местни организации, неправителствени организации, пропускане на перспективи; ☐ Редки, но системни прояви на непристойно поведение в училище и на улицата; - Дисбаланс между потребността от кадри на пазара на труда и предлаганата квалификация; - Амортизирана и морално остаряла инфраструктура и техника за младежки дейности.

Възможности	Заплахи
☐ Разработване на проекти за възстановяване и развитие на съществуваща и изграждане на нова инфраструктура за реализиране на различни видове форми за младежки активности; ☐ Насочване и кандидатстване по различни фондове за младежки дейности; ☐ Целогодишен план за осъществяване и развитие на межкултурен български и международен диалог; ☐ Търсене на сътрудничество с младежките неправителствени организации за съвместни дейности; ☐ Търсене на ефективно партньорство между младежки организации и местната власт за кандидатстване по проекти.	☐ Хаотична и несистемна приемственост на практики и цели сред младежките лидери; ☐ Небрежност, липса на толеранс сред младежите; ☐ Неовладяна и безперспективна промяна на образователната система; ☐ Световната финансова криза, различни конфликти зони, които дават отражение и върху страната; ☐ Демографски срив, проличаващ още повече в общината след националното преброяване от 2011г.

VII. ОБЩЕСТВЕНА ВИЗИЯ ЗА МЛАДИТЕ ХОРА. **ПРИОРИТЕТНИ ОБЛАСТИ НА ДЕЙСТВИЕ**

В качеството си на основна административна единица на територията на Община Шумен, общинската администрация в досегашната си дейност по отношение на младежките политики се е водила от правилото, че на младите хора трябва да бъдат създавани условия, които да предоставят възможности да реализират потенциала си в една или друга сфера. Действените обществени политики следва да бъдат насочвани към всички представители на дефинираната по-горе целева група, с акцент перманентно поставян върху тези лица, които са с по-малки социални възможности /млади в неравностойно положение, маргинализирани групи и т.н./. Тази визия в настоящия документ се основава на дуалистичен подход:

1. Инвестиране в младите хора: осигуряване на по-големи ресурси за развитие на политики, които засягат ежедневието на младежта и са насочени да подобряват живота им.

2. Предоставяне на възможности: предоставяне на възможности на младите хора от Община Шумен да реализират потенциала си в определена житейска сфера и по този начин да повлияят върху развитието на обществото като цяло.

Основополагащ принцип на съвременната и успешна политиката за младежта е да бъде развито по-добро взаимодействие между въпросната социална общност и всички останали водени или планирани обществени политики на общинско ниво - образование,

заетост, социално включване, здравеопазване и др.. Именно успешното функциониране на тази **колаборация** гарантира и успешното изпълнение на заложените в настоящата Стратегия цели и задачи.

Основните параметри, които трябва да съдържа визията за младите хора, се крепят на консесуалност, иновативност, творческо мислене, мобилизация и мотивация. В нея трябва да залегне устойчивото интегриране в обществото, формирането на принципи и идеали и обективна възможност за реализиране на поставените цели

Съвременната политика за младежта стъпва върху взаимодействието между нея и всички останали сектори като образование, заетост, здравеопазване, социална и културна идентификация. За да бъде тя ползотворна ефективна и успешна се нуждае от активен младежки капацитет и единни усилия.

1. ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

ЦЕЛ: Да се насърчава равният достъп на младите хора до висококачествено образование и обучение на всички равнища и възможностите за учене през целия живот.

Състояние: Основа за социализирането и реализирането на младите хора в наши дни безспорно е образованието. То следва да се развива във всички направления: както в областта на формално образование - в образователната система, така също в областта на неформалното образование и ученето през целия живот. Българското общество има традиционно високи образователни ценности, иманентно присъщи и за местната общност в Шумен. В общинския център са ситуирани средношколски училища с национален и международен авторитет, класически университет, квалифицирани извънкласни школи, ансамбли и др.

Въпреки трудностите през последните години, местната администрация, съобразно своите прерогативи и възможности се стреми да поддържа конкурентна образователна система в Община Шумен. Въпреки това, практиката показва, че една, макар и неголяма част от младите хора отпадат от образователната система в различните класове. Причините за това имат както социален, така и образователен характер.

Град Шумен се явява притегателен образователен център за ученици от горните класове от цялата област. В училищата на Община Шумен са застъпени всички профили – хуманитарен, чуждоезиков, природоматематически, технологичен, изкуства и спорт. Профилираното обучение и разширеното изучаване на някои общообразователни предмети дава възможност да се постави индивидуалността на ученика в центъра на учебно-възпитателния процес, да се осигури готовност за бързо професионално ориентиране към определен профил, определена специалност.

Тенденции и проблеми в сферата на образованието на местно ниво:

1. Забавен процес на обновяване на остарялата материално-техническа база на учебните заведения, неотговаряща на изискванията за съвременно обучение.
2. Необходимост от допълнителна квалификация и преквалификация на учителите.

3. Актуализация на специалностите в професионалните гимназии, спрямо нуждите на бизнеса в региона. Ясно проявена необходимост от разработване на нови обучителни програми, основани на търсенето на местния бизнес.

Основни задачи:

1. Продължаване на обновяването, ремонтирането и осъвременяването на техническото оборудване в образователните институции, подобряване на енергийната ефективност в тях.

2. Създаване на възможности за обучение като група от превантивни мерки с цел да се предотврати ранното напускане на училище от страна на млади хора.

3. Прилагане на програми за образование и професионално обучение през целия живот.

4. Гъвкави системи за професионално образование и обучение според търсенето на регионалния пазар.

5. Повишаване квалификацията на педагогическия персонал.

6. Местната власт се задължава в рамките на своята компетентност да приема училищни програми, които да насърчават образованието в областта на човешките права и да окуражават младите хора да вземат пълноценно участие в училищния живот и в свързаните с него дейности, като извънучилищните форми и обмена на ученици (студенти).

7. Насърчаване и финансова подкрепа на училищни проекти.

8. Изграждане на система от алтернативни форми на обучение.

2. ЗАЕТОСТ И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

ЦЕЛ: Да се подкрепя интегрирането на младежите на пазара на труда като наети лица или като предприемачи. Да се подкрепя прехода от образование и обучение или от безработица или трудова незаетост към пазара на труда.

2.1. Състояние:

Осигуряването на заетост на младите хора е базисно условие за предстоящото им трудово и социално реализиране в обществения живот. Важно е да се създават и поддържат условия за подобряване на пригодността и осигуряване на заетостта на младите в условия на пазарна икономика. Процесът следва да бъде подпомаган от местните власти чрез информационно – мотивиращи дейности, насочени към самите млади хора и местният бизнес.

Равнището на младежка безработица в България е по-високо от средното за страните от Европейския съюз. На пазара на труда в община Шумен, младежите са значителна част от безработните лица. Анализите ни показват, че една от основните причини за това моментно състояние е несъответствието между броя на младежите с дадена професия и реалното търсене, ниското равнище на професионална квалификация, неточна професионална ориентация, липса на трудов опит, неразбирането от страна на местните работодатели и др..

2.2. Тенденции и проблеми:

След завършване на образованието си /средно или висше/ младите хора от региона се включват на пазара на труда, като в повечето случаи нямат никакъв трудов опит по придобитата специалност. Често им липсва необходимата информация и контакти за устройване на работа. В редица случаи работодателите отказват да ги наемат на работа, защото им липсва трудов стаж и съответно подходящи професионални компетенции и необходими трудови навици.

В община Шумен се наблюдава значителен % на т.нар. трудова миграция – редица млади хора напускат пределите на Общината в търсене на по-добри възможности за професионална реализация.

За борба с младежката безработица и с оглед осигуряването на достъп до работни места в териториалните предели на Община Шумен трябва да се търсят възможности на всеки безработен млад човек да се предлага нов старт. Пригодността за заетост и равнището на безработица сред младежите като генерационен приток на работна сила, са важни индикатори за заетостта в общинските предели. Необходими са обществени инвестиции в качествено образование на местно ниво, отговарящо на европейските стандарти /човешки ресурс, качество на преподаване и материална база/ и съобразено с пазарното търсене в регионален и национален мащаб.

Необходимо е да се разработи и въведе в действие конкретна общинска политика в областта на младежката трудова заетост в Шумен. Община Шумен следва да установява и същевременно подобрява комуникационните структури между бизнес общността, образователните институции и представителите на местните младежки организации.

2.3. Основни задачи:

1. Подобряване на връзките между професионалното обучение, местният бизнес и младите хора от региона.
2. Продължаване на обновяването, ремонтването и осъвременяването на техническото оборудване в обектите на образованието, подобряване на енергийната ефективност в тях.
3. Прилагане на програми за образование и професионално обучение през целия живот.

4. Предлагане на гъвкави системи за професионално образование и обучение, според търсенето на регионалния пазар.
5. Организиране на ежегодна трудова борса за млади хора с представители на местния бизнес.
6. Създаване на младежки бизнесцентрове, бизнеспаркове, изложбени зали и т.н..
7. Създаване на център за консултации по трудови въпроси, както и информационно-образователни материали, свързани с кариерното развитие.

3. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И БЛАГОСЪСТОЯНИЕ

ЦЕЛ: Да се подпомага психическото, физическото, сексуалното здраве и здравословния начин на живот. Превенция на пристрастяването и злоупотребата с наркотични вещества.

3.1. Състояние:

Анализът на здравословното състояние на подрастващите в Община Шумен показва обезпокоителна тенденция на влошаване здравния статус на младежите. Един от основните проблеми, касаещи здравословното състояние на младите хора от региона е обездвижването им, водещо до рязко влошаване на здравния статус, което се отразява негативно върху възможностите за пълноценен живот и реализация.

Според проведени през периода 2008 – 2011 г. представителни социологически изследвания по въпроси, свързани с настоящата област, сериозен проблем за здравето на младите хора са тютюнопушенето и консумацията на алкохол - дела на пушачите сред младежите във възрастовата група 15-24 години е близо 54%. Алкохолни концентрати употребяват почти половината от младите хора на възраст 15 - 18 години (в т.ч. 19 % редовно) и три четвърти от младите на възраст 19 - 25 години (в т.ч. една трета редовно). Наркоманиите също са сериозна заплаха за здравето на младежите в Общината. Всеки девети млад човек до 18 години вече е опитвал някакви наркотични вещества /в над 90% от случаите - марихуана/. Нарасна рискът от разпространението на ХИВ/СПИН и полово предаваните болести, като към момента в Община Шумен няма регистриран случай на ХИВ позитивно лице. Наблюдава се висок ръст на ранната бременност и ранно започване на полов живот. Младежи на възраст 17-18 години имат вече сексуален опит (65%), но само около 28% от тях използват редовно презервативи.

3.2. Тенденции и проблеми:

Грижата за здравето на младите хора и подобряване на техния здравен статус е една от основните целеви точки, върху която следва да бъдат хвърлени обществени усилия от всички заинтересовани институции и организации на местно ниво. Съвременният модел за здравословен начин на живот трябва да развие принципа на

делегиране на права и отговорности от страна на държавата и общините в търсене на активна подкрепа и партньорство с неправителствените младежко ориентирани и спортни организации.

Наблюденията ни показват, че освен гореупоменатите социални рискове, при младите хора, живущи в Община Шумен е налице явна прогресираща тенденция за намаляване на двигателната активност, достигаща до липса на елементарна двигателна култура по отношение на телесната статика и динамика, нежелание за активни физически усилия. Тези фактори, съчетани с неправилната поза при седеж, стоеж, ходене и др., са предпоставки за влошеното физическо развитие и появата на заболявания. Отново водещи заболявания са гръбначните изкривявания, затлъстяване, хипертония, бронхиална астма.

Обобщено, решаващ фактор за здравословните неблагоприятия при подрастващите, валидни не само на територията на Общината е нездравословното хранене в изключително важния период на растеж и развитие, увеличаващата се консумация на тютюневи изделия и алкохол, при непрекъснато спадаща възрастова граница, снижаващата се средна възраст на употребяващите наркотици, хроничният стрес и др..

3.3. Основни задачи:

1. Провеждане на перманентна и целенасочена общинска политика за справяне с проблема с употребата на наркотици и алкохол. Местните власти, заедно с представители на младежките организации в Общината, ежедневно да въвеждат нови и развиват досега съществуващите информационни и консултантски центрове в Община Шумен в помощ на засегнатите или застрашените от този проблем млади хора.

2. Въвеждане на специализирани програми за обучаване на млади социални работници, доброволци и лидери на организации, занимаващи се с разработването на профилактични стратегии в тази област. Да се утвърди институционален апарат за консултация между младежките организации и всички обществени и професионални групи, ангажирани със социалните грижи и здравеопазването.

3. Засилване информационните кампании по превенция от болести, предавани по полов път и предпазните мерки, насочени към младите хора. Младите хора и местните младежки организации трябва да си сътрудничат при изработването и прилагането на подобни информационни и активни програми. Местните власти трябва да засилят информационните кампании и превантивните мерки насочени към младите хора, като по този начин внедряват в общността дух на солидарност, пораждащ обществени връзки, в които моралното осъждане и разделението нямат място.

4. Повишаване на физическа активност и насърчаване на здравословния начин на живот – ежедневна организация на спортни мероприятия като част от позитивното ангажиране на ежедневието на младите хора от Община Шумен. Реновиране на налични и изграждане на нови спортни площадки и игрища.

5. Инвестиции за развитие и подобряване на здравните услуги – инвестиции в материално-техническа база, инвестиции в човешки ресурс и т.н..

6. Прилагане на образователни системи за профилактика и здравословен начин на живот – лобиране на общинско ниво за внедряване в учебните програми на модули по здравно образование.

7. Осигуряване на качествени и достъпни здравни, здравно-образователни и социални услуги за младежи в малките населени места от Община Шумен.

4.ГРАЖДАНСКО УЧАСТИЕ И АНГАЖИРАНост

ЦЕЛ: Да се подкрепя участието на младите хора в представителната демокрация и гражданското общество на местно равнище.

4.1. Състояние:

Гражданско участие на младите хора е свързано с прилагане принципите на Европейската харта за участието на младите хора в живота на общините и регионите. Наблюденията ни показват, че голяма част от младите хора, живущи в Община Шумен, декларират желание да се включат в обществения живот на местната общност за решаване на собствените и обществени проблеми и моментни необходимости, като вземат участие в граждански организации или инициирани мероприятия. В Общината активно работят младежки неправителствени организации, които често реализират младежки инициативи и дейности на местно и национално ниво. Процесът следва да бъде активно подпомаган от страна на общинската администрация.

4.2. Тенденции и проблеми:

Наблюденията и опитът ни сочат, че различните проявни форми на обществена активност у младежите от Община Шумен (заинтересованост от управлението на държавата и общината, гласуване, участие в обществено-полезни инициативи, членство в неправителствени организации) са често проявими. Вътрешното разпределение сред ангажираните в сдружения или инициативи млади хора показва, че те са обхванати в най-голяма степен от туристически и спортни дружества, екологични организации и организации за съвместно прекарване на свободното време.

Считаме, че ролята на общинската администрация в процеса на гражданското участие на младите хора в обществения живот на местно ниво следва да има организационно подпомагач характер, като основните идейни генератори на всяка една инициатива следва да бъдат самите млади хора. Целенасоченото представяне на положителни примери в сферата на младежката активност от страна на самата администрация – дейности, довели до реален резултат за решаване на конкретен проблем на конкретен човек или група, биха мобилизирали допълнителни ресурси и

създали мотивация в редица млади хора от Община Шумен да се включат с идея или мнение в обществения живот.

Следва да бъде предоставяно и участие на самите млади хора в местното самоуправление за решаване на младежките проблеми чрез обсъждания, търсене на мнения или препоръки.

4.3. Основни задачи:

1. Информираност за нагласите, потребностите и проблемите на младите хора, живущи в Община Шумен. Усъвършенстване работата на Градски ученически парламент - Шумен и задълбочаване контактите с Общинска администрация и Общински съвет - Шумен.

2. Привличане на младежки граждански структури като партньори / консултанти при планиране на младежкото развитие на местно ниво. Реализация на съвместни проекти и инициативи между младите хора и местната власт.

3. Подпомагане обмяната на опит между младежите от различни държави. Увеличаване на межкултурното съзнание на всички млади хора. Популяризиране на насоките на европейската младежка политика.

4. Реализиране на целия потенциал на младежките центрове /Младежки дом-Шумен/ и използването им като инструмент за включване.

5. Подпомагане на младежкото участие при изработване на политиките, които целят превенция на социалното изключване.

5. ДОБРОВОЛЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ

ЦЕЛ: Насърчаване на доброволческите дейности като важна форма на неформално учене. Да се насърчава мобилността на младите хора, включително и трансграничната.

4.1. Състояние:

Към момента на територията на Община Шумен успешно функционират редица доброволчески формирания и организации. Основно, тяхната дейност се съсредоточва към осъществяването на социално ориентирани интервенции – фондонабиране за лица и групи в нужда, осъществяване на превантивни кампании, екологични акции и др.. Практиката показва, че към момента е налице добре функциониращо сътрудничество по оста администрация – неправителствени доброволчески организации. Предвид обстоятелството, че доброволческите дейности почиват на първо място на човешки ресурси, настоящата Стратегия поставя следните:

4.2. Основни задачи:

1. Повишаване на мотивацията на младите хора за участие в доброволчески дейности чрез осъществяване на мотивиращи интервенции от информационен характер.

2. Популяризиране на доброволческия труд като форма на активна гражданска позиция и обществено полезна дейност.

3. Подкрепа на проекти, които имат за цел насърчаване на доброволния труд като алтернативно средство за социална интеграция и социализация и активна форма за участие на младите хора от Община Шумен в заобикалящата ги среда.

6. СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ

ЦЕЛ: Да се води борба с всички форми на дискриминация, да се насърчават равните възможности за всички и да се укрепва взаимната солидарност между местната общност и младите хора.

6.1. Състояние:

Принципите за доброто управление предполагат местните власти активно да популяризират човешките права и мерките за противопоставяне на дискриминацията към малцинствата (в това число и към младите им членове). Трябва да бъде подкрепяно развитието на мултикултурни общности чрез интеграция на малцинствата, вземайки под внимание разнообразните им нужди и обичаи, култура и начин на живот.

Общинските политики в настоящото направление на местно ниво в Шумен се свеждат до организирани социокултурни дейности, ръководени от младежки асоциации, организации, групи и обществени центрове, които заедно със семейството, училището и работата, са един от стълбовете на социалната сплотеност в общината или региона. Те са идеален канал за младежко участие и провеждане на младежки политики в областта на спорта, културата, занаятите и търговията, художественото творчество и социалната дейност и същевременен гарант за толерантни взаимоотношения между младите хора.

За да развият местния сектор от младежки асоциации, работещи по проблемите на дискриминирането, регионални власти трябва чрез подходящи мерки да предоставят своята подкрепа, най-вече на организации, които обучават фасилитатори и лидери на младежки клубове и организации, както и на младежки работници, които имат важна роля в живота на местно и регионално ниво, които от своя страна да подтикват асоциациите да насърчават активното участие на младите хора в техните звена. В тази връзка, местната власт в Община Шумен си поставя следните:

6.2. Основни задачи:

1. Да приемат и своевременно да се затвърждават анти-дискриминационни норми на поведение, с които да се осигурява равнопоставен достъп на всички граждани до обществени места, професионално обучение, образование, жилища, културни дейности и други сфери на живота. Този достъп трябва да се наблюдава и гарантира от институции, обединяващи представители на общинската управа, представители на малцинствата и самите млади хора.

2. Да се насърчава междурелигиозния диалог, мултикултурното, анти-расистко образование и анти-дискриминационното обучение на младите хора от Община Шумен като част от учебния план в учебна среда и като модел на поведение извън нея.

7. МЛАДЕЖКО СЪТРУДНИЧЕСТВО И ОБМЕН

ЦЕЛ: Да се подкрепя сътрудничеството на младежите с други региони и страни, включително и с такива извън Европа.

7.1. Състояние:

Свободното време е първостепенен фактор за формирането и изживяването на младите хора. Новите технологии, преходът към демокрация и пазарна икономика безусловно създават множество нови привлекателни и полезни възможности за самореализация. Такъв тип занимания са именно международните обмени на млади хора. В Община Шумен организатори на подобни мероприятия са редица неправителствени организации и Младежки дом-Шумен. Участвайки в определен състав, трупя или в реализацията на краткосрочен проект, редица млади хора от Община Шумен получават възможности за неформално образование, придобивано чрез трансгранични пътувания и запознаване с културите на други народи.

7.2. Основни задачи:

1. В рамките на правомощията си местната власт в Шумен трябва да подкрепя асоциации и групи, които подпомагат мобилността на младите хора (младежки работници, ученици или доброволци) чрез политика за обмен. Те трябва да развият мрежови политики и европейско гражданско съзнание.

2. Община Шумен трябва да използва форми и начини, които да насърчават младите хора от региона, техните организации и училища да участват активно в международни дейности за побратимяване, различни обмени и европейски мрежи.

8. ТВОРЧЕСТВО И КУЛТУРА

ЦЕЛ: Качествен достъп до участие в културата и културното изразяване от ранна възраст. Насърчаване на межкултурните умения, разбиране и зачитане на културното многообразие.

8.1. Състояние:

Културната инфраструктура, ситуирана на територията на Община Шумен има значителен количествен и качествен потенциал, погледнат като база за участие в прояви, за запознаване с културно-историческото наследство и т.н.. В последните години на местно ниво се наблюдава отлив на младите хора от културните събития и институции. В тази връзка е необходимо да бъдат предприети комплекс от мерки, насочени към следните

8.2. Основни задачи:

1. Осигуряване на база за младите хора (помещения, информационни канали и организационна инфраструктура), съществена за развитието на тяхната културна и творческа дейност – създаване клубове по интереси към културните институции, организиране на фестивали, дефилета и др.

2. Организиране на местни радио и телевизионни предавания с активно участие на млади хора и тематично насочени към популяризиране на културните ценности като част от битието на човек.

3. Подкрепа на местните състави – професионални и самодейни, опазващи традициите и развиващи всички форми на изкуство.

4. Създаване на оптимална възможност за младежко участие и прокарване на младежка политика в областта на спорта, културата, занаятите, търговията, музикалното и изобразително изкуство, театъра и другите изкуства, а също така и в областта на социалните промени.

IX. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

1. Повишена роля на младите хора, живущи в Община Шумен, в гражданското общество на местно, национално и международно ниво.

2. Внедрени европейски модели за работа с младите хора.

3. Развити доброволчески дейности и младежки организации.

4. Участие на младите хора в местното самоуправление за решаване на младежките проблеми.

5. Повишена информираност на младите хора относно възможностите за ползотворно използване на свободното им време.

6. Укрепване и развитие на капацитета и популяризиране на Европейските и други международни младежки програми.

7. Повишаване на активността и участието на младите хора в национални и международни младежки и образователни програми.

8. Изготвяне на ежегодна програма за младежки дейности на общинско ниво.

9. Стимулиране използването на съществуващата спортна база на територията на Община Шумен за спортни занимания в извън учебно време.

10. Повишено ниво по отношение на информираност и придобити умения и знания за здравословен начин на живот.

11. Повишаване активната гражданска позиция и включване на младите хора в дейности по превенцията на зависимостите - наркомания, алкохолизъм, тютюнопушене, СПИН и други болести, предавани по полов път;

12. Повишаване на активността и успешната реализация на младите хора на пазара на труда и оптималното използване на възможностите за повишаване на квалификацията, посредством формалното и неформалното образование, с оглед адекватна реакция на промените на пазара на труда.

13. Повишено самосъзнание за опазване и съхранение на съществуващите ценности и порядки.

X. АНГАЖИРАНИ ИНСТИТУЦИИ И ОРГАНИЗАЦИИ

- Община Шумен;
- Областна администрация;
- Кметствата на населените места;
- Неправителствени организации;
- Институции и организации, работещи с младите хора в региона.

XI. МОНИТОРИНГ

Мониторингът на изпълнението на Стратегията се осъществява от секторни специалисти в областта на младежките дейности. Също така и консултативния съвет, заедно със създаденият по този повод неформален представителен орган, включващ на квотен принцип чрез пряк и непосредствен избор съответните учебни, социални и младежки формирования.

XII. СРОК ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ФИНАНСОВО ОСИГУРЯВАНЕ

Настоящата Стратегия има време на действие за периода 2013-2017г. Ежегодно към нея до 30.01. на текущата година се изработва годишен план за работа към Стратегията с проектобюджет, който бива залаган в бюджета на община Шумен за съответната година, който подлежи на одобрение от Общински съвет – гр. Шумен.

Допълнителни източници за финансиране на дейности по изпълнение на Стратегията са:

- финансови донори
- дарения
- средства от националния бюджет
- фондонабиране и др.

XIII. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Стратегията за развитие на младежките дейности на територията на Община Шумен цели да бъде създаден набор от практики, успешно и ефективно приложени в съответствие с изискванията и нормите на младите граждани. С прилагането на заложените принципи в този документ се засилва и внедряването на европейските норми и достижения в контекста на местните нужди. Всеки млад човек иска да се самоопределя по универсален начин, затова в Стратегията е търсено и заложено на личностното отношение и поведение. Участието на младежи в местното самоуправление по въпроси касаещи тяхното развитие и утвърждаване е още една стъпка в изграждането на демократичния способ за ефективно управление. Младото население е движещ фактор и за да бъде той достъпен и лесно и устойчиво приложим е необходима сигурна грижа и подкрепа от страна на цялото гражданско общество.

Създаването на възможност за пълноценно развитие на младите хора, изграждането на активната им гражданска позиция и реализация, възможността да огласяват своите потребности и проблеми, както и да споделят своята готовност за ангажираност в процесите на вземане на решения, трябва да бъде отговорност на всички заинтересовани институции в Община Шумен, които следва да работят в тясно сътрудничество в подкрепа на идното поколение. Стратегията за развитие на младите хора не може да бъде друга освен алтернативна. Структурите, реализиращи тази политика на територията на Община Шумен са Младежки дом, читалища, училища, неправителствени организации, спортни клубове, младежки организации, доброволци, клубове по интереси и всеки, имащ пряк или косвен досег към най-ценният капитал на нацията-младежта.